

'Ik heb nooit het idee gehad: ik word beïnvloed of belazerd'

China en Wageningen gaan wél samen

De lange arm van China grijpt ook naar Nederlands onderzoek in en naar China, stelden onlangs Instituut Clingendael en het Rathenau Instituut. *Resource* vroeg Wageningse wetenschappers naar hun ervaringen. Zij herkennen zich niet in de bevindingen.

Tekst Albert Sikkema

De Wageningse econoom Nico Heerink wil graag het verhaal de wereld uit helpen dat de Chinese overheid het onderzoek in en naar China beïnvloedt en dat kritiek niet op prijs wordt gesteld. Hij stuurt een mailtje met zes recente publicaties. Die gaan over het hoge pesticidengebruik in China, waterschaarste en landdegradatie, de overdadige confiscatie van landbouwgrond voor stadsontwikkeling, landconflicten en de ontwikkeling van transgene Bt-rijst in China. Allemaal gevoelige politieke kwesties waarover Heerink publiceerde, met vaak een Chinese onderzoeker als eerste auteur.

'JE MOET JE REALISEREN DAT CHINA HARTSTIKKE KAPITALISTISCH IS'

Heerink reageert op een tweetal rapporten, van Instituut Clingendael en het Rathenau Instituut, die afgelopen zomer beweerden dat China invloed uitoefent op Nederlands onderzoek in en naar China. 'Alles is politiek', stelde Clingendael-onderzoeker Ingrid d'Hooghe.

'Sommige onderwerpen moeten vermeden worden, het verhaal moet positief zijn, kritiek is niet gewenst.' Ze noemde niet alleen onderzoek naar de onderdrukking van de Oeigoeren, maar ook onderzoek naar arbeidsomstandigheden in fabrieken. Het Rathenau Instituut kwam met een soortgelijke conclusie, maar kon geen voorbeelden noemen.

De kritische rapporten passen in een reeks van publicaties in de Nederlandse pers over 'het gevaar China'. China zet een miljoen Oeigoeren in interneringskampen, legt de oppositie in Hongkong het zwijgen op, zou belangrijke Nederlandse politici afluisteren, doet aan bedrijfspionage en zou persoonlijke data inpikken via het mobiele 5G-netwerk. Bovendien zou de Chinese overheid invloed uitoefenen op onderzoek en studenten. Kunnen we nog wel samenwerken met China, vragen meerdere Nederlandse parlementsleden zich af.

'Pertinent onjuist'

Maar Heerink, die al heel lang in China komt en er zelfs enkele jaren heeft gewoond, stelt onomwonden dat hij in de wetenschap geen beïnvloeding van Chinese zijde is tegengekomen. 'Wat mijn vakgebied betreft, zijn de constatering van Clingendael en het Rathenau Instituut pertinent onjuist.' De econoom ziet eerder een cul-

Illustratie Studio Geniek

tureel probleem. 'Ik werk heel nauw samen met Chinese onderzoekers, vaak voormalige Wageningse promovendi. Zij kennen het lokale beleid en hebben toegang tot de onderzoeksdata. En zij evalueren dat lokale beleid, zo van 'dit gaat goed, dat gaat niet goed en je kunt dit doen om de situatie te verbeteren'. Dat verloopt prima: je moet je de Chinese partner de boodschap laat brengen.' Wat niet goed gaat, vervolgt Heerink, is: met je Nederlandse of westerse bril je eigen mening geven over een politiek onderwerp. Zo van: China brengt de democratie in Hongkong om zeep. Dan gaan de deuren dicht in China. 'Ik neem aan dat Clingendael vooral Nederlandse politieke wetenschappers heeft gesproken voor haar rapport. Mensenrechten liggen heel gevoelig in China.' Ook andere Wageningse onderzoekers die al lang in China komen, hebben geen voorbeelden van politieke beïnvloeding of tegenwerking tijdens hun onderzoek in China. 'Ik heb nooit het idee gehad: ik word beïnvloed of belazerd', zegt Evert Jacobsen, emeritus-hoogleraar Plantenveredeling. 'De Chinezen hebben een eigen agenda. Welke dat is? Hun land ontwikkelen.'

Hightech

Het onderzoek in het Wageningse domein – landbouw, voedselveiligheid en -kwaliteit, natuur en milieu, platte-

landsontwikkeling – vindt in alle openbaarheid plaats. De resultaten worden gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften. Dat ligt wellicht anders bij hightech-onderwerpen zoals chiptechnologie en artificiële intelligentie. Is er dan wellicht sprake van beïnvloeding en spionage bij bijvoorbeeld de Autonomous Greenhouse Challenge van WUR. Deze wedstrijd, waarbij meerdere internationale teams zelfsturende kasteelten ontwikkelen met behulp van sensoren en artificiële intelligentie, wordt gesponsord door Tencent, het Chinese Google. Daar komen dus WUR, gevoelige technologie en het Chinese grootkapitaal samen. Hoe gaat dat? 'The Autonomous Greenhouse Challenge is een open innovatieproject', zegt WUR-organisator Silke Hemming. 'Hierbij stimuleren wij dat de kennis onder de

'ER IS NOOIT BEMOEIENIS OF DISCUSSIE OVER DATA'

'JE MOET HEN NIET IN VERLEGENHEID BRENGEN MET KRITIEK, ZEKER NIET PUBLIEKELIJK'

kennis onder de deelnemers wordt gedeeld. De teams ontwikkelen algoritmes. Dat is hun eigendom, zij bepalen of ze die delen met andere deelnemers en het publiek. Je ziet dat sommigen dat doen, anderen niet. WUR verzamelt data tijdens de wedstrijd uit onze kassen. Die maken we na afloop van de wedstrijd toegankelijk voor iedereen. Tencent treedt op als sponsor en heeft net zoveel toegang tot de data als iedereen. Er is nooit bemoeienis of discussie over data.'

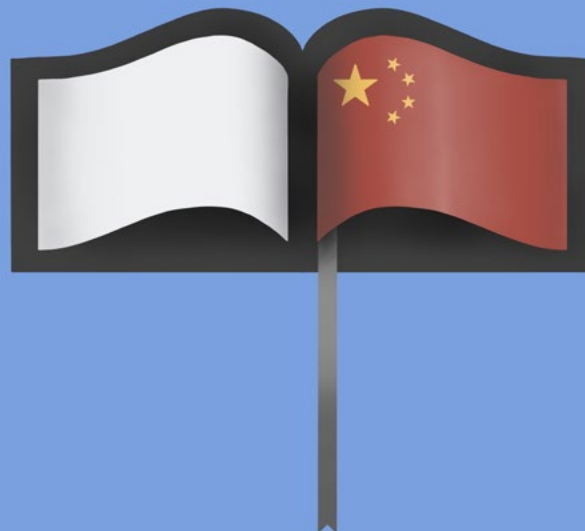
Ook Tiny van Boekel, interim buitengewoon hoogle-
raar Zuivelkunde, heeft geen politieke beïnvloeding of kennisdiefstal meegemaakt in China. Van Boekel is

betrokken bij het Sino-Dutch Dairy Development Centre (SDDDC), de samenwerking van WUR met Chinese universiteiten en zuivelbedrijven om de Chinese zuivelketen te verbeteren. Dat initiatief ontstond na de melamine-crisis in China in 2008, waarbij zuivelbedrijven babyvoeding vervalsten met melamine.

Van Boekel: 'Die zuivelcrisis was heel bespreekbaar in China. De beleidsmakers wilden oplossingen. Je moet je realiseren dat China hartstikke kapitalistisch is, de ondernemers konden destijds hun gang gaan in een soort wildwest-economie. De centrale regering ging pas later regels opleggen, zodat de bedrijven rekening zouden houden met volksgezondheid en milieu. De bedrijven zijn niet georganiseerd, het is ieder voor zich. In het SDDDC stellen we voor: werk samen in de zuivelketen om een productieve, veilige en klimaatneutrale zuivelketen te creëren. Dat gebeurt niet, want de bedrijven zien elkaar als concurrenten. Daar hebben we hele open discussies over.'

Snelle ontwikkelingen

De samenwerking tussen WUR en China startte zo'n veertig jaar geleden. Een van de pioniers was Evert Jacobsen. De Wageningse hoogleraar Plantenveredeling weet nog goed wie zijn eerste Chinese promovendus was: Qu Dongyu. 'Hij promoveerde bij mij, maar de promotie schoot niet erg op. Qu was de enige Chinees die goed Engels sprak, dus hij werd overal naartoe gestuurd door zijn baas, de vicepresident van de Chinese Academie van Landbouwwetenschappen.' Uiteindelijk promoveerde Qu toch keurig binnen vier jaar en maakte hij een mooie carrière. Hij is momenteel directeur-generaal van de wereldvoedselorganisatie FAO.

'We willen wel zelf kiezen met welke Chinese partners we samenwerken. Je moet je bewust zijn van de zakelijke, culturele en politieke belangen – maar dat geldt net zo hard voor de VS.'

We beseffen vaak niet hoe snel China zich heeft ontwikkeld van ontwikkelingsland naar wereldmacht, zegt Tiny van Boekel. Ruim twintig jaar geleden kwam hij voor het eerst in Beijing. Hij zag enorme stromen fietsers in de Chinese hoofdstad en hijzelf was nog een bezienswaardigheid. Tien jaar later, toen hij er weer kwam, zat Beijing verstopt met auto's. Alle Wageningers die in China kwamen, waren onder de indruk van de snelle ontwikkeling.

Inmiddels zien de China-gangers ook ontwikkelingen die ze minder bevallen. Het beleid ten aanzien van de etnische minderheden is veranderd in China. Vroeger hadden zij een autonome status binnen China en kon-

Chinese surveillance in Wageningen

De Chinese overheid waakt over de Chinezen, ook buiten China. Daarom heeft de Chinese ambassade in Den Haag een lijst van alle Chinese studenten en promovendi die in Wageningen studeren. Een Chinese promovendus die zich jaren geleden niet had gemeld bij de ambassade, had daarna grote problemen om haar PhD-titel erkend te krijgen in China. Dus iedereen meldt zich.

De Chinese ambassade houdt nauw contact met de Chinese studentenverenigingen in de Nederlandse universiteitssteden. Ze controleert bijvoorbeeld of de Chinese beursstudenten in Wageningen hun beurs wel goed besteden. Ook deelt de ambassade geld uit aan de studenten om culturele bijeenkomsten te organiseren, regelt ze de vliegtickets en biedt ondersteuning tijdens de coronacrisis.

Als er kritiek op China wordt geleverd over politiek gevoelige onderwerpen – denk bijvoorbeeld aan een opinie in Resource over Hongkong – dan komt de Chinese gemeenschap in actie. Chinese studenten sturen mailtjes naar de redactie om zich te beklagen en de ambassade wordt op de hoogte gebracht.

Dit leidt ertoe dat Chinese studenten in Wageningen zich niet vrij durven uitspreken over gevoelige politieke onderwerpen. Dat wil zeggen: zo beoordelen westerse mensen het eenzijdige debat over deze kwesties. 'De meeste Chinese studenten hebben een beurs, dat schept verplichtingen', zegt een China-ganger. In Chinese ogen is kritiek op China een belediging, dus toon je eerst je loyaliteit aan China en wijs je buitenlandse bemoeienis af. 'Bepaalde dingen zijn van ons', zegt een Chinese WUR-medewerker. 'Als in China een familie ruzie heeft, mogen de burens zich er niet mee bemoeien.'

den ze hun eigen cultuur handhaven, maar nu moeten ze zich aanpassen aan de centrale regering. Voorts is het anticorruptiebeleid aangescherpt. Dat leidt ertoe dat er meer corrupte directeuren de gevangenis in gaan, maar soms lijkt 'corruptie' ook een excuus om politieke rivalen of dissidenten op te sluiten. Ten derde is de Chinese pers minder pluriform en informatief geworden. Vroeger gaven de Engelstalige kranten in China informatie over China, nu publiceren ze vooral artikelen die de Chinese leider Xi Jinping verheerlijken.

Die ontwikkelingen tasten de Wageningse projecten in China niet aan, want die gaan over publieke goederen als voedsel en infrastructuur. Daarbij komt het voor dat er discussies en protesten in China ontstaan, bijvoorbeeld als de centrale regering een hogesnelheidslijn wil aanleggen of de lokale regering landeigenaren wil onteigenen voor nieuwe woonwijken. Soms worden burgers, wier grond was onteigend, tegengewerkt door de lokale overheid en gesteund door de centrale overheid, zeggen de Wageningse China-gangers. De centrale overheid in Beijing wil vaak meerdere signalen horen over beleidskwesties in de regio.

Gezichtsverlies

Maar de Wageningers zeggen ook: sommige dingen liggen erg gevoelig. Zodra onderwerpen te dicht bij de centrale regering komen – neem de positie van Taiwan en Hongkong – dan is er geen open discussie mogelijk. Laat staan dat je daar Chinezen publiekelijk op aanspreekt. Het nationale beleid in China is heilig, zegt een China-ganger, en de Chinese politiek is gestoeld op niet-inmenging. 'Je moet hen dus niet in verlegenheid brengen met kritiek, zeker niet publiekelijk. Dat betekent gezichtsverlies en dat is heel erg in China.'

De huidige kritiek op China kan moeilijk los worden gezien van de technologie-oorlog tussen de VS en China, waarin de VS voortdurend Chinese hightechbedrijven aan banden probeert te leggen. In die setting wordt er nu een schrikbeeld van China geschetst, aldus een ervaren China-ganger. 'Ik merk op dat er in de Clingendael-studie heel weinig concrete aanwijzingen staan over Chinese onderzoeksbeïnvloeding. We moeten de zaak niet oplazen.'

WUR is bezig met richtlijnen voor onderzoek in en met China, vertelt rector Arthur Mol. 'We moeten reëel zijn. We doen onderzoek naar voeding, landbouw, natuur en milieu – allemaal publieke goederen waarover in China in alle vrijheid kan worden gepraat en gepubliceerd. Maar we moeten niet naïef zijn. We willen wel zelf kiezen met welke Chinese partners we samenwerken. Als we bijvoorbeeld een project doen op gebied van genome editing, dan moeten we goed kijken naar eigendomsrechten en welke partners we kiezen. Je moet je bewust zijn van de zakelijke, culturele en politieke belangen – maar dat geldt net zo hard voor de VS.' ■